

Günlük anlamına gelen ve Farsçadan dilimize geçmiş olan oruç kelimesinin Arapça karşılığı savm'dır. Kur'ân ayetlerinde savm/sıyam kelimeleri şu şekilde geçer:

1. Kur'ân bir ayetinde, orucun geçmiş toplumlara da farz kılınan evrensel bir ibadet olduğunu bildirir. "Ey iman edenler! Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki takvaya erersiniz."[1]

Ayete göre oruç, bizden önceki toplumlara da farz kılınmış evrensel bir ibadettir. Oruç ibadeti, kötülükleri emreden nefsi dizginleyen, onu eğiten, onu aşağılıklardan temizleyip arındıran, onu yücelten ve huzura erdiren bir ibadettir. Oruç dünyada günahlara karşı, ahirette ise azaba karşı koruyucu bir kalkandır. Orucun hedefi, takvalı insan yetiştirmektir.

Takva, Yüce Allah'ı tanıyıp O'na karşı yükümlülükleri yerine getirme bilincidir. Takva, Allah'ı hesaba katarak yaşamak, nerede ve hangi şartta olursak olalım O'ndan sakınıp çekinmektir. Allah'ın emirleri doğrultusunda yaşamak takva göstergesidir. Kur'ân'da oruç tutmanın hedefi olarak takva gösterildiği gibi; Allah'a ibadet etmek[2], O'nun hükümlerine sınımsız sarılmak[3], Kısas ve benzeri O'nun hükümlerini uygulamak[4], Kur'ân'ı anlamak[5] da hep takva göstergesi olarak sayılmıştır.

Kur'ân'ın iniş gayesi, Yüce Yaratıcıyı tanıyıp O'na karşı yükümlülüklerini yerine getiren müttakîleri dosdoğru yola götürmektir. "İşte o Kitap; kendisinde hiç şüphe yoktur; müttakîler için

yol göstericidir.”[6] Orucun farz kılınış sebebi de müttakî insan olmaktır. Dolayısıyla Kur'ân ve oruç, takvalı insan yetiştirme konusunda aynı hedefi paylaşmaktadırlar. Kur'ân, evrensel ilkeleriyle insanın beynini ve gönlünü donatır; oruc da onun ruhunu ve bedenini donatır. Biri teori, diğer pratik.

2. Kur'ân, orucun farziyyetini ve bazı hükümlerini açıklar.[7] Ayetlerde orucun sayılı günlerde tutulması gerektiği, hasta yahut yolcu olanlara tanınan ruhsatlar, ile oruç gecelerinde yasakların kalktığı açıklanır. Bu ayetler, İslam'ın her dönem ve şartta yaşanılabilen bir nizam olduğunu ve İslam'ın yaşayanlara kolay geleceğini ifade eder. “Ramazan ayı, insanlara yol gösteren, hidâyeti, doğruyu ve yanlışı ayırdedip açıklayan Kur'ân'ın indirildiği aydır. İçinizden kim o aya yetişir (ayı görür)se oruç tutsun. Kim hasta olur, yahut seferde bulunursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde oruç tutsun. Allâh sizin için kolaylık ister, güçlük istemez.”[8]

3. Kur'ân, oruç tutan erkek ve kadınların mükafatını (mağfiret ve büyük ecir) bildirir. “Doğrusu Müslüman erkek ve kadınlar.. oruç tutan erkek ve kadınlar.. İşte onlar için Allah mağfiret ve büyük bir mükafat hazırlamıştır.”[9] Ayet, İslam'ın kadın erkek birlikte yaşanacağını ve Allah'a kulluk konusunda kadın erkeğin bir olduğuna vurgu yapar.

4. Kur'ân, Hz. Meryem'in Hz. İsa'yı dünyaya getirdiğinde tuttuğu 'susma orucu'ndan bahseder.[10]

5. Kur'ân'a göre hataen adam öldürmenin kefarete seçeneklerinden (köle azat etmek, diyet, iki ay oruc) biri, iki ay kesintisiz oruç tutmaktır.[11]

6. Kur'ân'a göre zıhar (Eşini annesine benzetmek/ bir cahiliye geleneği olarak kadına hakaret etmek) kefarete seçeneklerinden (köle azat etmek, iki ay oruç, atmış fakiri doyurmak) biri de iki ay kesintisiz oruç tutmaktır.[12]

7. Hac ibadetinde tıraşı geciktirmenin kefarete seçeneklerinden (oruç, sadaka veya kurban) biri olarak on gün oruç[13] ve ihramlı iken av öldürmenin kefarete seçeneklerinden (kurban, fakirleri doyurmak, hayvanın değeri karşılığında her müd için bir oruç) biri olarak oruç tutulması istenir.[14]

8. Yemin kefareti seçeneklerinden (on fakiri doyurmak, on fakiri giydirmek, köle azat etme, yahut üç gün oruç) biri üç gün oruç tutmaktır.[15]

Hız. Meryem'in susma orucunda[16], onun içerisinde bulunduğu durumu anlamayacak olan bir topluma boşuna konuşmaması, suskunluk orucu ile Rabbine zikir ve şükretmesi hedeflenmiştir. Gerçek anlamda oruçta da kişinin boş ve anlamsız sözlerden uzak kalması gerektiği hep vurgulanmıştır. Oruç, ya hayır söyleyip yahut susmayı erdem olarak görenlerin, söz gümüşse sükut altındır diyenlerin ibadetidir. Bu konuda Peygamberimiz şunları söyler: "Sizden biri oruçlu iken çirkin bir söz söylemesin, boş ve lüzumsuz konuşmasın. Bir kendisine çatacak olursa yahut hakaret edecek olursa ona, 'Ben oruçluyum' desin." "Yalan ve iftirayı terketmeyen kimsenin aç ve susuz kalmasına Allah'ın ihtiyacı yoktur." "Nice oruç tutanlar vardır ki, tuttıkları oruçlarından onlara kalan sadece aç ve susuz kalmalarıdır." "Oruçlunun uyuması ibadet, susması tesbih, çalışması bereketli, duası makbul, günahı bağışlanmıştır."

Yanlışlıkla adam öldürme, zıhar, yeminini yerine getirmeme ve hacda yapılması gerekenleri yapamama gibi şeylerin insanın vicdanında oluşturacağı rahatsızlıkların oruç ibadetiyle giderilmesi hedeflenmiştir. Zira oruç, iç dünyayı test eden, onaran, tezkiye ve takviye eden bir ibadettir. Rabbine karşı herhangi bir saygısızlık yapan kimse, Rabbin bir kulunu inciten kimse, Rabbinin rızasını kazanmak için oruç tutarak nefisini eğitmeye çalışır. Oruçla eğitilen nefis, kemale ererek tekrar aynı hataya dönmez.

Kısaca söylemek gerekirse, oruç bizi Allah bilinci demek olan takvaya erdiren kutlu bir ibadettir. Oruç, ölü ruhlara hayat veren, hasta ruhları onaran, dinç ve dinamik kılan ibadettir. Dünyevî de pek çok faydası olan oruç ibadetinin mükafatını tam anlamıyla Yüce Allah verecektir. O, oruçlular için mağfiret ve çok büyük mükafatlar hazırlamıştır.

Oruç İbadetinin Üç Boyutu

Oruç ibadeti çok yönlü bir ibadettir. Orucun faydaları saymakla bitmez. Orucun güzelliklerini biz şu üç maddede özetleyebiliriz:

1. Orucun Dini Boyutu:

Yalnızca Allah için tutulan bir ibadettir.

İçerisine Riya karışmayan ibadettir.

Oruç O'nun için tutulmalı, O'na yaraşır olmalı.

Oruçla kulluk rekoltesi yükselir, oruçlu iken yapılan iyilik ve güzelliklerin sevap arpanı fazladır.

2. Orucun Bireysel Boyutu:

Ruhları eğitir, arındırır, yüceltir.

Nefisleri terbiye eder. O, en güzel sabır eğitimidir.

Ahlakı güzelleştirir, insanı olgunlaştırıp kemale taşır.

Bedeni dinlendirir. Oruç sağlıktır. Oruç tutan sıhhat bulur.

3. Orucun Sosyal Boyutu:

Oruç nimetin kıymetini bildirir. Aç kalan insan, Allah'ın nimetlerinin olmadığı zamanlarda ne hale düşeceği düşünür ve daima O'na şükreder.

Taşlaşmış gönülleri yumuşatır, merhamet duygularını harekete geçirir. Bu yüzden oruçlu günlerde hayır ve güzellikler artar, şer ve kötülükler azalır.

Başkalarını düşündürür, oruçla zengin-fakir kaynaşması gerçekleşir.

Bu açıklamalardan sonra şimdi şu sorulara kendi içimizde cevaplar arayalım:

Peki, bizim hayatımızda bunların ne kadarı gerçekleşiyor?

Öğrencisi olduğumuz Ramazan okulu, bizi ne kadar eğitti, ne kadar değiştirdi ve ne kadar arıtıp temizledi?

Ramazan'da Müslümanlık kalitesini, salih amel rekoltesini yükseltmek gerekir. Ramazan ayının hayatımızda özel bir yeri olmalıdır. Çünkü o, sıradan bir ay değildir. O, ibadet ve taatta pek çok insanın yoğunlaştığı, sürekli rahmetin yağdığı bir aydır. Her Müslüman gücü nispetinde bu rahmetten daha çok pay almaya çalışmalıdır. Diyelim ki bizler Ramazan dışında da namazını kılan, Kur'ân'ı okuyan, hayrını yapan müslümanlarız. Ramazan da bunların üzerine bir şeyler koyabilmeliyiz. Hiç namaz kılmayan bir kimse Ramazan'da namaza başlıyorsa; namaz kılan biri olarak bizim Ramazan'da namaz kalitemiz artmalıdır. Aksi takdirde herkese bir şeyler kazandıran Ramazan, bize bir şey kazandırmamış olacaktır. Ramazan'daki Kur'ân okumalarımızda diğer aylardan farklı olmalı. Anlayarak, özümseyerek okumalarla tanışmalıyız Ramazan'da. Elbette bu, Ramazan hatimlerimize engel olmamalıdır. Kur'ân'ı anlama işi, bir aya sığmayacak kadar büyük bir iş, ama Ramazan bizim bu hayırlı işe başlama ayımız olamaz mı?

Ramazan'a eriştiği halde değişmeyenlere, arınmayanlara, Ramazan ile Müslümanlığı bereketlenmeyenlere Sözüñ Efendisi şöyle sesleniyor: "Ramazan'a eriştiği halde, günahlarından bağışlanmayıp cehenneme girene yazıklar olsun!"

Kaynaklar

[1] 2 Bakara 183.

[2] 2 Bakara 21.

[3] 2 Bakara 63, 7 Araf 171.

[4] 2 Bakara 179.

[5] 2 Bakara 187, 39Zümer 28.

[6] 2 Bakara 2.

[7] 2 Bakara 184-187.

[8] 2 Bakara 185.

[9] 33 Ahzab 35.

[10] 19 Meryem 26.

[11] 4 Nisa 92.

[12] 58 Mücadele 4.

[13] 2 Bakara 196.

[14] 5 Maide 95.

[15] 5 Maide 89.

[16] Kur'ân Hz. Zekeriyya'nın çocuğunun olacağına dair müjdeyi alınca tuttuğu üç günlük susma orucundan da bahseder. 3 Alu Imran 41; 19 Meryem 10.